

Transponering av stemmer

Å transponere vil si å flytte et musikkstykke eller en stemme fra en toneart til en annen. Mange instrumenter (oftest blåseinstrumenter) er stemt i andre tonearter enn C.

At et instrument er stemt i C betyr det at når instrumentet spiller tonen C klinger det C.
At et instrument er stemt i Bb betyr det at når instrumentet spiller tonen C klinger det Bb.

Alle instrumenter som ikke er stemt i C må derfor transponeres når de skal spille sammen med andre instrumenter. Vi må også kjenne til instrumenter som bruker andre nøkler enn G-nøkkel (f.eks. bassinstrumenter).

C-instrument   Bb-instrument   Eb-instrument

Spiller   Klinger   Spiller   Klinger   Spiller   Klinger

Bb-instrumenter

Bb-instrumenter klinger altså et helt trinn (stor sekund) lavere enn den noten som instrumentet spiller. For å rette opp dette må vi skrive notene en stor sekund for høyt:

C-instrument   Bb-instrument

Spiller   Klinger   Spiller   Klinger

Nå vil begge instrumentene klinge likt.

Sangen under går i C-dur. B-instrumentet må altså spille alle tonene et helt trinn høyere. Det innebærer at B-instrumentet må spille i D-dur.

Original (C-instrument)   Bb-instrument

Når du har funnet riktig starttone fortsetter du med flytte alle notene ett trinn opp. Du kan også tenke ut fra toneart; sangen begynner på grunntonen - da må den også begynne på grunntonen i D-dur - D

Eb-instrumenter.

Eb ligger 3 halve trinn (liten ters) over C. Da må vi skrive notene en liten ters under. Teller vi nedover fra C kommer vi til A - Eb-instrumenter må altså spille sangen i A-dur.

Original (C-instrument)   Eb-instrument

Dette blir riktig for sopraninstrumenter som Eb-trompet. Men merk at instrumenter som altsax, althorn o.l er (som navnet tilsier) alt-instrumenter - de klinger i altleie, i oktaven under. De klinger altså ikke 3 halve trinn for *høyt*, men 9 halve trinn (en stor sekst) for *lavt* (en oktav består av 12 halve trinn). Da må notene flyttes til oktaven over over originalen.

Original (C-instrument)   Eb-instrument - alt

F-instrumenter

Når et Valthorn (F) spiller en C, vil det klinge F - en kvint (7 halve trinn) under. Melodien må altså skrives en kvint over.

Original (C-instrument)

F-instrument - alt

Huskeregel

Legg merke til at F-instrumenter får 1# ekstra. Bb-instrumenter får 2# ekstra og Eb-instrumenter får 3# ekstra.

Hvis du tenker b og # som en tallinje (b som minus og # som pluss) går du ett "hakk" mot høyre for F-instrumenter, 2 "hakk" for Bb- og 3 "hakk" for Eb instrumenter. (Enda enklere blir det hvis du husker at tonearten F-dur har 1 b, Bb-dur har 2b og Eb-dur har 3b - *du går like mange hakk mot høyre som tonearten instrumentet er stemt i har b-er*; F-dur 1b > 1 hakk, Bb-dur 2b > 2 hakk, Eb-dur 3b > 3 hakk)

-5	-4	-3	-2	-1	0	1	2	3	4	5
5b	4b	3b	2b	1b	0	1#	2#	3#	4#	5#

Eksempler:

1. Hvis originaltonearten er D-dur (2#), vil F-instrument få 3# - 1 hakk til høyre, Bb-instrument vil få 4# (to hakk) og Eb-instrument 5#.
2. Hvis tonearten er Bb-dur (2b) vil F-instrumenter få 1b - 1 hakk til høyre, Bb-instrument vil få 0 fortegn og Eb-instrumenter vil få 1# - 3hakk.

Tilfeldige fortegn

Tilfeldige fortegn må ha spesiell oppmerksomhet - de kan bli endret. Studer eksempelet nedenfor::

Original (C-instrument)

F-instrument

Bb-instrument

Eb-instrument

Du må alltid tenke på hva fortegnet *gjør* - *senker* eller *hever* fortegnet tonen? Husk at # hever 1/2 trinn mens b senker 1/2 trinn.

I originalstemmen over ser vi at det første fortegnet *hever* den opprinnelige tonen ved å oppløse en Eb til E. I Bb-stemmen må tonen F heves til F# - her finnes det ingen b som kan oppheves.

Det andre tilfeldige fortegnet i originalenstemmen *senker* et halvt trinn. I Eb-stemmen gjelder dette tonen F#. Denne må senkes ved å oppheve # for F

Fra Bb-instrument til C-instrument

Skal du transponere en Bb-stemme til C-stemme går du motsatt vei på "tallinjen" - 2 plasser til venstre. Hvis Bb-stemmen går i G-dur (1#) må C-stemmen skrives i F-dur (1b) - du senker stemmen med et helt trinn. Fra Eb- til C-instrument går du 3 hakk mot venstre.

Fra B til Eb.

Bb-instrumenter skal ha 2# ekstra, Eb-instrumenter 3# ekstra. forskjellen er 1# mer for Eb-instrumenter - legg til 1 # (1 hakk mot høyre) Eksempel: A-dur(3#) for Bb blir. Pass på riktig oktav

Fra Eb til B - trekk fra 1#

Bass-instrumenter

Når du bruker bassnøkkel skal du ikke transponere! Dette gjelder selv om instrumentet du skriver for er stemt i annen toneart enn C. Eksempelet viser en strofe for C-instrument og samme strofe for trombone i Bb - trombonen skrives som om det var C-instrument (trombonisten transponerer selv):

(Husk at i bass-nøkkel ligger c1 på første overliggende hjelpelinje)

Bratsj

Bratsj bruker alt-nøkkel. eksempelet viser samme strofte for bratsj:

(Husk at i alt-nøkkel ligger c1 på midterste linje)

Oversikt over noen vanlige instrumentene:

C- instrumenter:

- Fløyte, blokkfløyte, bassfløyte
- Fiolin
- Obo
- Alle tangentinstrumenter
- Gitarer etc.
- Trekspill

F- instrumenter:

- Fransk horn (valthorn)
- Engelsk horn

B- instrumenter:

- Klarinett
- Sopransax
- Trompet
- Tenorsax (klinger oktav under)
- Bassklarinet (skrives i G-nøkkel)

Eb- instrumenter:

- Altsax
- Baritonsax
- Althorn

Disse skrives i Bass-nøkkel

- Fagott
- Trombone
- Tuba
- Cello
- Kontrabass (klinger oktav under)

Merk at bassfløyte og bassklarinet skrives i G-nøkkel
Altfløyte er stemt i G

Merk.

Det kan finnes mange varianter av samme instrument - eksempelvis trompet i A, trompet i C, trompet i Eb og så videre. klarinett i Eb, Altfløyte i G ...